

מסע לילי בזירות הזנות בחיפה ואזור הצפון

ורד לי 00:40 | 13.02.2014

שבע וחצי בערב, חיפה. סופיה, אישה קטנת קומה, נטולת איפור, בת 33, מגיעה להסתייע בצוות המרפאה הניידת ("לנשים בזנות"), הפועל מטעם משרד הבריאות – מחוז חיפה. בידה היא אוחזת את בנה הקטן. הילד מחייך חיוך זהיר, עיניו החולמניות סורקות בסקרנות את רכב המרפאה הגדול העוגן ברחוב ההסתדרות בחיפה. מסביב, פזורים בגלוי מכוני ליווי לצד מסעדות ומוקדי בילוי לכל המשפחה.

העייפות, המתח והחרדה נשקפים מפניה של סופיה. צוות המרפאה הניידת מעסיק את בנה הפעוט וסופיה נכנסת לרכב המרפאה יחד עם מנהלת המרפאה, נגה שילוח, עובדת סוציאלית במקצועה, והמדריכה, נטשה פנוב, כדי לקבל סיוע במילוי טפסים להסדרת חוב לרשויות.

היא נולדה במולדובה. לפני 12 שנים הגיעה לישראל בעקבות בן זוגה. מקרעי המשפטים שהיא מוסרת עולה תמונת חיים אלימה – כלכלית ופיסית. במהלך שנת 2009 ברחה מהאלימות של בן זוגה לארץ מולדתה. "הוא היה שותה, עושה בלאגן ומרביץ מכות", היא אומרת בתמציתיות. במנוסתה נטשה מאחור גם את הניסיונות להשיג מעמד כאזרחית ישראלית. כעבור שנה חזרה לישראל, לבעלה, שמצבו הבריאותי הידרדר. "חזרתי ואחרי תקופה גם האלימות חזרה", היא אומרת בלאקוניות. עם שובה לישראל גילתה שהפכה לחסרת מעמד. "אין לי אפילו תעודת זהות", היא אומרת, "משרד הפנים ביקש שאתחיל את כל התהליך הארוך של תושבות מחדש."

היא החלה לעבוד בזנות לפני כשלוש שנים כשמצבו הבריאותי של בעלה החמיר. "לפני שברחתי עבדתי בסופר-מרקט", היא מספרת. "כשחזרתי מצאתי את עצמי בלי מעמד, בלי תעודת זהות ובלי אפשרות לעבוד. מי יעסיק אותי בלי תעודת זהות? בעלי גסס. החובות הצטברו. לא היה לי שקל לקנות לילד אוכל. אני זוכרת שהילד אמר לי יום אחד 'אמא, מה, אני כל-כך רע שאת לא קונה לי אוכל?' ואני אמרתי לעצמי 'מה, את עוד חושבת? על מה?', היא משחזרת בבכי. "התקשרתי לחברה שדיברה איתי על עבודה בזנות, וככה התחלתי."

בן זוגה נפטר לפני כשנה. "כשהוא נפטר התגלו לי חובות שהוא השאיר ושאני צריכה לשלם", היא מספרת. "אני עובדת היום בדירה דיסקרטית בערך 3-4 פעמים בשבוע כדי לכסות את החובות ולשרוד. כשהבטן כואבת – אני לא עובדת."

סופיה מוציאה דפי תזכורת של חוב לעירייה בסך 31 אלף שקל. "הלכתי לעורך-דין פרטי שיסדיר לי את החובות", היא אומרת לשילוח ולפנוב.

"את יודעת שאת זכאית לעורך-דין בחינם?", מבהירה לה שילוח.

"לא, מאיפה אני צריכה לדעת?", בוכה סופיה. "אמרו לי שאני צריכה עורך-דין ולא ידעתי מה לעשות. העורך-דין אמר שהוא יפחית את הריבית אז שילמתי לו 3,000 שקלים, אבל הוא לא ממש עזר. הוא לא הפחית את הריבית בצורה משמעותית."

"אני חשבתי יותר על זה שאני רוצה לסיים עם החוב הזה שחונק אותי", היא משתהה בדיבורה, מוחה את הדמעות ומתארת את חיי הדלות שלהם: "הילד שלי ישן עכשיו על הרצפה. אין אצלנו ריהוט. קודם נתתי לו את המיטה שלי אבל הוא נופל ממנה. אז העברתי אותו לרצפה. קיבלתי מהכנסייה מכונת כביסה ותנור. יש עוד קצת ריהוט בסלון שמצאתי ברחוב – שולחן קטנצ'יק לילד בחדר, "היא נשברת ושוב בוכה. "היום עשיתי 200 שקל וקניתי אוכל הביתה", היא מוסיפה אחרי הפסקה ארוכה.

"אתם לפעמים רעבים?" מבררת שילוח. "הילד לא", עונה סופיה, "אני לפעמים".

שילוח ופנוב מסייעות לה למלא את הטפסים ומיידעות אותה לגבי הזכויות שלה.

סופיה נשאלת איך משפיעה עליה העבודה בזנות. "זה לא קל, אני חייבת לעבוד גם בימי מחזור", היא מסגירה. "אני רוצה להרוג את כולם אבל נושכת את עצמי", היא נושכת את ידה להמחיש. משתררת דממה. סופיה מנגבת את הדמעות ואומרת: "הילד שלי זה האהבה הכי גדולה שלי. כשאני חוזרת הביתה, אז דבר ראשון, אני תופסת אותו – ונשיקות, נשיקות, נשיקות – ואחר כך אנחנו יוצאים החוצה לטייל עם הכלב וחוזרים הביתה לאכול". סופיה נרגעת מעט, אוספת את המסמכים והטפסים, מוחה את הדמעות, יוצאת מרכב המרפאה הניידת וחוברת לבנה הקטן. "הלואי והכל יהיה בסדר", היא אומרת ונפרדת מצוות המרפאה הניידת.

נשים בזנות: פגיעות כלכלית, בידוד משפחתי-חברתי והשתייכות למיעוטים אתניים

תעשיית המין בצפון הארץ משגשגת. "המרפאה הניידת יוצאת שלוש פעמיים בשבוע משבע בערב ועד אחרי חצות למוקדי זנות באיזור חיפה, הקריות, עכו וחדרה", מבהירה שילוח, מנהלת המרפאה הניידת. "אנחנו מגיעות למכוני ליווי, לדירות דיסקרטיות, מועדוני חשפנות וזירות רחוב ומעניקות לנשים בזנות טיפול רפואי וסוציאלי עם מגע אנושי. הקשר שלנו עם הנשים בזנות מתחיל לרוב מהסיוע הכי מעשי שאפשר – מילוי טפסים, חלוקת קונדומים, בדיקות רפואיות. זו הדרך שלנו לסייע להן ולהראות להן שהן לא שקופות עבורנו."

המרפאה הניידת פועלת במחוז חיפה משנת 2009. מאז הקמתה טיפל הצוות ב-767 נשים, כ-248 נשים מדי שנה. צוות המרפאה הניידת כולל רופאה גניקולוגית, אחות, מדריכה, עובדת סוציאלית מנהלת ונהג.

איזה צרכים אתן מזהות בשטח?

פנוב: "אנחנו הולכות בקצב שלהן. במפגש הראשון לא עולים הרבה דברים עמוקים. הן מדברות רק על מה שעל פני השטח – חובות לדוגמה. הרבה מהן מדווחות על חובות וקושי כלכלי אבל זה לעולם לא הסיבה היחידה. הפגיעות הכלכלית שלהן היא גורם משמעותי בהצטרפותן למעגל הזנות, אבל יש להן חוויות קשות אחרות ברקע שמובילות אותן לעיסוק בזנות – פגיעות מיניות, אלימות, בידוד חברתי, דיכאון, התמכרות ועוד. זה עולה כשהקשר יתהדק. הקשר שאנחנו רוקמות איתן הוא מאוד אישי. הן מתקשרות ומבקשות תמיכה רגשית או שנגיע לתת סיוע משפטי, מבקשות עזרה במיצועי זכויות, מילוי טפסים ברוקרטיות, עזרה סוציאלית ובדיקות לאיתור מחלות מין. הן מבודדות מאוד. לרובן לדוגמה יש נגישות לרופאים בקופת חולים אבל הן לא יגיעו לעשות בדיקות ולקבל טיפול שם. יש להן מחסום נפשי – הרס עצמי, הזנחה ופחד מהמסד."

מדו"ח הפעילות של המרפאה הניידת לשנת 2013 עולה כי שכ-63% מהנשים במעגל הזנות מדווחות על התמכרות לסמים או לאלכוהול ומרבית המטופלות הן בין הגילאים 20-30. עוד עולה כי הנשים מאופיינות לרוב כמנותקות ממשפחתן ומבודדות מהקהילה. בנוסף, הנשים בזנות משתייכות למיעוטים אתניים – בהתאם לכך שיעור העולות מחבר העמים בקרב מטופלות הניידת הוא גבוה ביחס לשיעורן היחסי באוכלוסייה: 49% יוצאות חבר העמים, 2% יוצאות העדה האתיופית, 15% ערביות ו-34% יהודיות ילידות הארץ.

בניגוד לתל-אביב שרבות מהלכודות במעגל הזנות אינן מתגוררות בה, אלא מגיעות מערים אחרות כדי לעבוד במכוני הליווי והדירות הדיסקרטיות, העובדות בתעשיית המין בחיפה והצפון מתגוררות באזור. "הן מקומיות", מאשרת פנוב. "הן חיות ועובדות בסביבה שלהן. אצל חלקן הסביבה הקרובה יודעת על העיסוק בזנות ואצל אחרות זה נשמר בסוד והן חיות חיים כפולים."

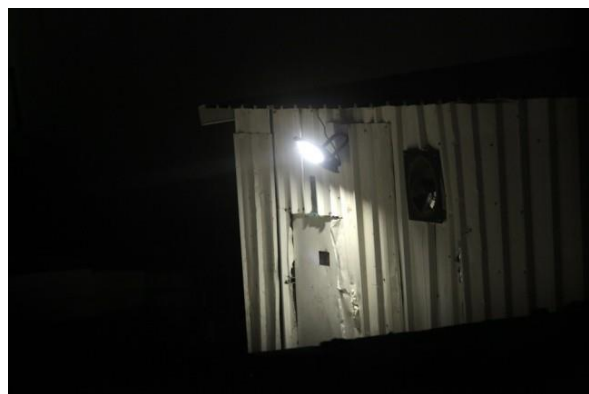
הן מביעות רצון לצאת מזה?

פנוב: "כן, אבל הן לא יודעות איך לצאת מזה. אחרי תקופה שהן נלכדות בזנות הן כבר לא יודעות איך לעשות את השינוי. הן הופכות ליותר מבודדות משהיו לפני כניסתן לזנות. אין להן כלים לעשות שינוי. כשהן רוצות לעשות שינוי אז לא תמיד יש מענה הולם. בישראל לדוגמה אין הוסטל שיקומי לנשים בזנות שהן אמהות לילדים, וזאת האוכלוסייה העיקרית שאנחנו פוגשות."

אזקות לסוחרים הסמים

צוות המרפאה הניידת נוסע לעכו, שם מתקיימת זנות רחוב. בכביש הראשי לצד תחנת הרכבת והקיניון מבחין צוות המרפאה הניידת בקטרינה, אישה כבת 45, שבעברה עבדה כמורה. היא עלתה לישראל ממדינות חבר העמים והתא המשפחתי שלה קרס – בעלה שקע בחובות ובתה הצעירה חלתה ונפטרה. לאחר מות בתה היא התמכרה לסמים ונשאבה למעגל הזנות. "הקשר איתה נבנה באיטיות", אומרת פנוב, "קשה להגיע אליה". פנוב ניגשת לקטרינה ושואלת לשלומה בערב הקר הזה. למשך דקות ספורות היא מצליחה להבקיע את מעטה הבדידות שלה ולקשור איתה שיחה קצרה. כשהן נפרדות היא נותנת לה חפיסת קונדומים להגן על בריאותה.

רכב המרפאה הניידת ממשיך לאזור התעשייה בעכו. בסמטה צרה מצוי פחון לבן המשמש כתחנת סמים. "זאת זירה שבה אנחנו פוגשות נשים צעירות, שמרביתן חסרות בית", מסבירה שילוח, "הן שריויות במעגל הרסני של סמים וזנות בלי יכולת לצאת ממנו". מעת לעת מגיע אדם וקונה מנה. מעת לעת מגיחות מתחנת הסמים הנשים המכורות, היוצאות לעבר תנועת הרכבים הסואנת שבקצה הסמטה. הנשים חיות בתוך תחנת הסמים, אזקות לסוחרים הסמים. הן יוצאות, עושות לקוח וחוזרות היישר לתחנת לסמים, לרכוש את המנה, להשתמש. עד ללקוח הבא, עד למנה הבאה.

תחנת הסמים בעכו. נשים מכורות העובדות בזנות שמרביתן חסרות בית חיות בתוך תחנת הסמים. צילום: דניאל בר-און

השעה תשע וחצי בערב, חוף הים בחיפה. נינה, צעירה רזה כשלד מהתמכרות להירואין, ידיה מוכתמות מפצעי הזרקה, מבטה האבוד שובר לב. שני הוריה מתו בצעירותה והיא מובלת אפאטית מדי ערב ברכב מיושן לזירת הזנות. הגבר שלצידה, מסרסר בה ערב-ערב. הנייד מצרצר ללא הפסקה והוא מזמין את הלקוחות להגיע. תור ארוך הולך ונתווה עברה. פנוב מתקרבת אל נינה שואלת אותה

ברוסית אם היא חושבת על גמילה מהסמים ונותנת לה חבילת קונדומים. נינה נשארת מסוגרת בעצמה.

השעה עשר וחצי בלילה, איזור התעשייה בקריית חיים שוקק חיים. גרם מדרגות צר מחופה פרקט מוביל למכון ליווי הכולל שישה חדרים. מוסיקה חמימה ואווירתית מקדמת את הבאים. בחדר ההמתנה יושבות חמש בחורות צעירות בלבוש זערורי והדוק לגוף. טלוויזיה במעגל סגור סורקת את הגברים הממשיכים להיכנס בחבורות למקום ללא הפסקה. על השולחן מפוזרים אינספור ניידים, אריזות קונדומים, חפיסות סיגריות, מאפרות וכוסות אלכוהול.

חדרים במכון ליווי בחיפה. תור משתרך של גברים. צילום: דניאל בר-און

מיכל, בת 20, יוצאת עם לקוח מאחד החדרים למסדרון העמוס אנשים. היא לא סיימה להתלבש – היא מושכת את התחתונים, מהדקת את הגרביונים לגופה, מצחקקת, מבטה מזוגג והיא מסתובבת בחזה חשוף. כעבור דקות היא לובשת חזייה. הלקוח ממנה לצאת מהמקום. היא מתקרבת לאחת הבחורות בחדר ההמתנה, מושיטה לה שטר של 200 שקל ומקבלת את שכרה – 100 שקל. היא מתבוננת בתור המשתרך של הגברים, מתקרבת לאחד מהם, פורמת את החזייה לעיני כל ושואלת בערבית – "מה אתה רוצה? מה בא לך?" הגבר נכנס איתה בזריזות לחדר. כעבור 15 דקות הדלת נפתחת והבחור חומק במהירות החוצה ממכון הליווי. מיכל משוטטת בחדר בחוסר מנוחה. מבטה מנותק. פלג גופה העליון חשוף. היא לובשת חזייה בעצלתיים ומתבוננת ללא הפסקה בדמותה במראה.

"אני מגיל 16 ברחוב", היא אומרת ומתיישבת על המיטה. תווי פניה היפים מוסתרים תחת שכבות איפור עבות. "אפשר להגיד שלאמא שלי לא היו כישורי הורות", היא אומרת בשטף דיבור בלתי ניתן לעצירה כמו מכאני. "אמא שלי סבלה מדיכאון. אבא שלי לא בתמונה. התרועעתי מגיל צעיר עם ערבים ולא קיבלו אותי וזרקו אותי מהבית. אין לי קשר עם ההורים. אז ככה הפכתי לזונה. לא היה לי אף אחד. אף אחד לא עזר לי – לא לשכת הרווחה, לא משפחה, כלום. אף אחד. אז הבנתי שרק ככה אני אוכל לשרוד. אני לא אשקר לך – זה קשה. אבל יש לי נתק רגשי. אני לא מרגישה כלום. לא מרגישה שום דבר", היא אומרת ולרגע נדמה שבעיניה נקוות דמעות.

כמה פעמים בשבוע את עובדת כאן?

"אני עובדת כל יום במכון. ביום רגיל אני עושה 15 לקוחות. בימים עמוסים – חמישי-שישי – אני עושה 20-30 לקוחות. זה מה שישי. אין לי משהו אחר היום", היא אומרת בנחרצות, כמו מתוך שכנוע עצמי. "כדי לא להרגיש כאב עם 30 לקוחות במשמרת אני שמה קרם אלחוש עזרקין", היא מסגירה. "מה את מתפלאת?", היא מחייכת. "זה מרדים. אני יכולה לעשות ביום כזה 3,000 שקל. אני מבוקשת מאוד", טון של גאווה נשזר בקולה. היא מפסיקה את שטף הדיבור, מתקרבת למראה, מהדקת את הריסים המלאכותיים, מסדרת את השיער ומתבוננת בגופה מצד לצד. "בכסף אני רוצה לעשות ניתוחים", היא מגלה, "אני רוצה להגדיל עוד את החזה. אני רוצה לרזות. לא! לא! את לא מבינה! אם

היום אני מבוקשת ככה, אז את לא מבינה מה יהיה אחרי הניתוחים! את לא מבינה כמה כסף אני יכולה לעשות!"

אנחנו יוצאות מהחדר ומצטרפות לחברותיה בחדר ההמתנה. מיכל שוקעת בתוך עצמה, מבטה הופך ליותר ויותר מנותק. קארין, בת 24, העובדת חמש שנים בזנות ניגשת ומספרת לצוות המרפאה הניידת שהחלימה באחרונה מסרטן צוואר הרחם. היא ניגשת לאחות המרפאה הניידת, עידית שעה, ומבקשת לבצע בדיקות לאיתור מחלות מין. הלקוחות ממשיכים לעלות במעלה המדרגות. הלילה רק מתחיל.

צוות המרפאה הניידת. מימין לשמאל: אחות המרפאה – עידית שעה; מנהלת המרפאה – נגה שילוח; מדריכת המרפאה – נטשה פנוב. צילום: דניאל בר-און

אין מענה לאמהות עם ילדים

חצות, מכון ליווי באזור קריית ביאליק. האנגר מעוצב, הכולל שישה חדרים בתפוסה מלאה, ומואר בתאורה בוהקת וחזקה. חלל ההמתנה בו יושבות עובדות הזנות מעוצב ומשרה אווירה של מועדון-בר פיק-אפ טיפוס, כדי למסך ולהשכיח מהלקוח שהמין שהוא מקבל הוא בתשלום. הנשים בזנות מוקפדות, אלגנטיות, כולן לבושות בשחור. הלקוחות יושבים בקצה חלל ההאנגר, לוגמים משקה אלכוהולי, בוחנים את עובדות הזנות וממתינים לחדרים פנויים.

אזור התעשייה בקריית חיים. פנוב נכנסת למכון ליווי שנראה מוזנח ועם אור עמום. קור מקפיא שורר במקום. תמונות מהוהות של נשים עירומות מעטרות את הקירות. בחדר ההמתנה לצד טלוויזיה במעגל סגור יושב בעל המקום, שאינו מרים את ראשו מפנקס החשבונות, לצידו בחורה צעירה ששונה אלכוהול וממתינה ללקוחות. פנוב מחכה שמיכאלה, תסיים עם לקוח. מיכאלה, בת 32, מצליחה לגנוב הפסקה קצרה ויוצאת לצוות המרפאה הניידת שבחוץ לקבל יעוץ ותמיכה. באור הרכב של המרפאה הניידת נגלית בטן הריונית. "אני בחודשים הראשונים להריון", מאשרת מיכאלה.

היא עלתה מרוסיה בגפה. אביה נפטר כשהיתה בת תשע ואמה נשארה ברוסיה. בגיל 16 עברה אונס. היא אמא לשני ילדים בגילאי ארבע ותשע. היא החלה לעבוד בזנות לפני כחמש שנים, "עם הפסקות", כדבריה. "התחלתי להשתמש בהירואין", היא משחזרת. "לקחתי הלוואות מהבנק והייתי צריכה להחזיר את הכסף ולממן את הסם ולשרוד אז התחלתי עם הזנות". לפני כשלוש שנים נסעה חזרה לרוסיה והצליחה להתנקות מהסמים. "הייתי שם בטיפול ואני כבר שנתיים נקייה מסמים, אבל

חזרתי לזנות בגלל המצב הכלכלי", היא מסבירה. "אם אני אצא לעבוד בתלוש אני ארוויח 4,000 שקל לחודש. אני לא אצליח להסתדר לבד עם סכום כזה עם שני ילדים, שכר דירה וחובות". היא מדברת על הפחד לצלול שוב לסמים בגלל העיסוק בזנות. "אני רואה את חברה שלי שהולכת ונגמרת בזנות ובסמים וזה מפחיד אותי", היא אומרת.

"אני מנסה לצאת מהזנות אבל זה קשה", היא מסגירה. "אני מנסה לעבוד רק כשאני ממש צריכה כסף ולא כל יום, אבל זה לא ממש מצליח - יש שבועות שאני עובדת כל יום והכי פחות שאני עובדת זה 2-3 משמרות בשבוע. זה קשה לי נפשית. כרגע אני לא יודעת מה לעשות. יש לי חובות. רציתי ללכת להוסטל לשיקום, אבל אין מענה לאמהות עם ילדים. אני רוצה את השיקום אבל איפה אני אשים את הילדים?"

מיכאלה מבקשת ייעוץ לגבי הפלה. "הלוואי והייתי יכולה לשמור את הילד", היא אומרת במבט חולמני. "אם הייתי יכולה הייתי מביאה חמישה ילדים אבל זה לא אפשרי. את הילד האחרון שלי ילדתי מת אחרי שבעה חודשים. אני מבינה שזה בגלל העבודה", היא משתתקת. "אבל אי אפשר, אני צריכה לעשות הפלה", היא חוזרת ואומרת כמו לחזק את עצמה.

שילוח מציעה לה ליווי לוועדה להפסקת הריון. "אני רוצה ליווי", היא ממלמלת. "מה לעשות, אני לא יכולה לגדל עוד ילדים עכשיו", היא אומרת ומלטפת את הבטן. היא מודה לצוות המרפאה הניידת ונפרדת מהן בחיבוק ונבלעת חזרה לתוך החשכה של מכון הליווי. השעה אחת בלילה. משמרת הלילה שלה רחוקה מלהסתיים.